

Gruvdriften

Brytningen av järnmalm (magnetit) startade enligt kända handlingar på 1500 talet men har troligen påbörjats tidigare.

Brytning har gjorts i flera schakt och gruvans största djup är 345 m.

Den stängdes under de första åren på 1920 talet.

Vid gruvan har tre brytningsmetoder använts.

Tillmakning

Upphetning av berget genom eldning och därefter avkylning med vatten så att berget sprack sönder och kunde spettas loss.

Krutsprängning

Borrade hål som fylldes med krut som vid tändning exploderade och spräckte berget.

Sprängolja

Nitroglycerin industriellt framställt på 1860 talet. Föregångare till dynamit. Borrade hål som fylldes. (Dynamit patent 1867)

Pumpstocksborren

På gruvområdet finns en av landets få bevarade pumpstocksborrar.

Den användes till att borra ur trädstammar, vilka sedan användes för att leda vattnet upp ur gruvschakten.

Skottvångs gruva ansågs som en "torr" gruva, eftersom vattenflödet endast var ca 9 minutlitr.

Kraftkällor vid gruvan var under första tiden ox- eller hästdrivna s.k. körvandringar. 1800–1834 var en stånggång från Krampan i drift. En ångmaskin fick överta arbetet 1834 och slutligen elkraft 1918.

Transporter

Bergsbruket krävde många och tunga transporter. Ved skulle till kolmilor och gruvor (tillmakning). Kol och järnmalm skulle transporteras till masugnen.

Transporten i äldre tid gjordes med oxar och hästar längs forvägar. Vintertid var bästa årstiden för detta. Frusna kärr och sjöar samt snöföre underlättade arbetet.

En järnväg anlades i början på 1900 ner till Åkers styckebruk. Den fick inte fylla sin uppgift så länge, eftersom gruvan stängdes en bit in på 1920 talet då malmen var slut.

Föreningen Sörmlandsleden arbetar ideellt med att förvalta och utveckla en natur- och kulturvandringsled med övernattningsmöjligheter. Verksamheten sker i samarbete med markägare, myndigheter och organisationer.

Föreningen Sörmlandsleden, Box 45, 613 21 OXELÖSUND

Tfn: 0155-355 64 09.00 - 12.00

kansliet@sormlandsleden.se www.sormlandsleden.se

SÖRMLANDSLEDEN

©Agneta Halvarsson Åkers styckebruk

SKOTTVÅNGS GRUVA

Fornborgsrundan

Etapp15, vandringsförslag

Rundslina på 4,5 km

En vandring i ett natur- och kulturrikt område.

Gruvområdet vid Skottvång är ett av de bäst bevarade i Södermanland.

Här finns turistvärdar hela sommaren 070-563 61 76. Mat och dryck i gruvrestaurangen 0158-259 00. Logi med dusch, bastu och tappvatten 070-535 18 51. Guidning 0158-340 32

Mer information hittar du på www.skottvangsgrufva.se
www.osgf.se och www.akersbergslag.net

Uppdaterad mars 2017

Vandringen startar vid Skottvångs gruva ner mot gruvhagen. Här har Östra Sörmlands Gruvförening en årlig kolmila. Tändning av milan sker som regel andra lördagen i juli.

1. **Varphögar och järnvägen** Leden fortsätter på vallen efter industrijärnvägen mellan varphögarna ner till Åkers styckebruk. Varphögarna är lämningar efter berg som måste bort för att man skulle komma åt järnmalmen. (Se skylt)
2. **Vindskydd** Södermanlands regementes gåva till Kung Karl XVI Gustaf på dennes 50-årsdag 1996.
3. **Odlingsyta** Här syns tydligt de diken som omgärdade odlingsytan.
4. **Forväg** Vägens sträckning går förbi gården Vinterled. Namnet tyder på att denna sträckning användes vintertid för transporter till och från Skottvång.
5. **Stubbe** efter en månghundraårig ek 50 m norr leden.

6. **Levande ek** Trädet är troligen över trehundra år.
7. **Tjärdal** Här har troligen bränts tjära. Platsen, i en sluttning och närheten till en kolningsplats ger belägg för detta. Tjära var en av vårt lands största exportvaror under 1700-talet.
8. **Kolbotten** På denna plats har det kolats under många år. Den är av relativt normal storlek. Alldeles intill leden rester av kolarkojan med eldstad. Kolet var en nödvändighet (energikälla) vid järnframställning.
9. **Fornborgen** Ta en promenad upp på borgen. Hit kunde människor i äldre tid fly (tillflyktsborg) eller ha sin bosättning när fientligt sinnade nalkades bygden.
10. **Planterad åkermark** På denna plats har tidigare åkermark åter förvandlats till skog. Planteringen är gjord omkring 1965.
11. **Millsätter** Ett tidigare jordbrukshemman med stor inriktning på transporter med häst. Namnet kan ha sitt ursprung i "Sättern i mitten". Sjöns namn Millsjön efter gårdens namn.
12. **Fotbollsplan** Här spelade bygdens ungdomar fotboll under 1930-talet.
13. **Biotopskydd** Under den fortsatta vandringen längs Millsjöns västra strand passeras ett biotopskyddat område. Det är ett markområde som är särskilt skyddat för bevarande av flora och fauna av särskild betydelse.

